

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“Особливості зв’язку емоційного інтелекту
батьків і дітей старшого дошкільного віку”*

Виконав: здобувач 2 курсу,
групи ПС-21-2вм
Спеціальності 053 «Психологія»
Полякова С.В.
Керівник: Грисенко Н.В.,
канд. психол. наук

Дніпро
2023

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
Полякова Світлана Віталіївна
на тему:

«Особливості зв'язку емоційного інтелекту батьків і дітей старшого дошкільного віку»

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності «Психологія» (у форматі Магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі теоретичного обґрунтування та емпіричного дослідження особливості взаємозв'язку між рівнями прояву емоційного інтелекту батьків і дітей старшого дошкільного віку.

Життя в час невизначеності та змін викликає стрес, особливо коли ми відчуваємося безсилими, а підвищена тривожність, спричинена зовнішніми чинниками, посилюється за рахунок емоційної напруги, постійного страху за власне життя. Людина може не контролювати обставини, але здатна прийняти рішення, реагувати конструктивно, тобто взяти на себе відповідальність за своє благополуччя та пошук ефективних стратегій подолання. Таким чином, здатність визначати та регулювати свій емоційний стан є умовою можливості протистояти негативним психологічним факторам та умовам зовнішнього та внутрішнього середовища, з якими людина зіштовхується в умовах воєнного стану.

В роботі визначено феномен емоційного інтелекту саме інтелектуальної здатності, що пов'язана з розумінням і управлінням емоційними станами та проявами особистості. При цьому специфіку йому додає внутрішньоособистісна спрямованість. Стверджується, що емоційний інтелект не є вродженою характеристикою, а формується в різних вікових періодах під певним впливом оточення та ситуацій, що виникають.

Стверджується, що повноцінний інтелектуальний та емоційний розвиток дитини здійснюється тільки за підтримки батьків. Тому що дитина перебуває з батьками більшість часу, і вони можуть контролювати, виправляти і формувати ті особисті якості, які допоможуть дитині ефективно взаємодіяти з людьми, адекватно реагувати на ситуації і завдання, що стоять перед ним. Багато емоційних реакцій та ставлення до певних подій діти несвідомо наслідують від батьків.

Акцентується, що у дошкільному віці відбувається інтенсивний інтелектуальний розвиток і зростання дитини, це активний період формування психічних функцій, особистісних утворень. Зазначено, що вчені визначають саме дошкільний вік як період активного розвитку здатності дитини розпізнавати емоції інших та свої власні емоційні переживання. Вченими у дослідженнях встановлений стійкий зв'язок емоційного інтелекту батьків та дітей. Причому щільніший зв'язок виявлено саме між емоційним інтелекту матерів та дітей, що пояснюється більшою кількістю часу, яку діти зазвичай проводять саме з мамами.

Обґрунтовано взаємозв'язок між рівнем прояву емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку та рівнем емоційного інтелекту їх батьків.

За результатами дослідження виявлено, що близько 50% дітей мають середній рівень розвитку емоційного інтелекту, тобто здатність до розпізнавання своїх емоцій, емоційної децентрації та визначення емоційних переживань інших людей, прояв співпереживання і співчуття. За результатами діагностики батьків були виявлені суперечливі дані за різними методиками, що може бути спричинено станом війни і розгубленістю щодо ситуації.

За результатами статистичної обробки отриманих даних була частково доведена концептуальна гіпотеза дослідження про те, що існує певний взаємозв'язок між рівнем прояву емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку та рівнем емоційного інтелекту їх батьків. Виявлено, що чим більше мами здатні усвідомлювати свої емоції та розпізнавати переживання оточуючих, тим більше у дітей розвинута здатність до розпізнавання емоцій, співпереживання та емоційної децентрації. Також було виявлено значущі зв'язки між рівнем здатності до управління своїми емоціями та розпізнавання емоцій інших людей батьками та показниками емоційного інтелекту дітей дошкільного віку.

Перелік ключових слів: емоції, емоційна сфера, емоційний інтелект, міжособовий емоційний інтелект, внутрішньоособовий емоційний інтелект, дошкільний вік.

SUMMARY

Peculiarities of the Relationship between the Emotional Intelligence of Parents and Children of Older Preschool Age

The qualification work of the 2nd-year applicant, majoring in "Psychology" (in Master's format) Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work is devoted to the problem of theoretical substantiation and empirical research of the peculiarities of the relationship between levels of manifestation of emotional intelligence of parents and children of older preschool age.

Life in a time of uncertainty and change causes stress, especially when we feel powerless, and increased anxiety caused by external factors is exacerbated by emotional tension, constant fear for one's own life. A person may not control the circumstances, but is able to make decisions, react constructively, that is, take responsibility for his well-being and search for effective coping strategies. Thus, the ability to determine and regulate one's emotional state is a condition for being able to resist negative psychological factors and the conditions of the external and internal environment that a person faces in a state of war.

The work defines the phenomenon of emotional intelligence, namely the intellectual ability associated with understanding and managing emotional states and manifestations of personality. At the same time, its specificity is added by its intrapersonal orientation. It is argued that emotional intelligence is not an innate characteristic, but is formed in different age periods under the influence of the environment and the situations that arise.

It is claimed that full-fledged intellectual and emotional development of a child is carried out only with the support of parents. Because the child is with the parents most of the time, and they can control, correct and form those personal qualities that will help the child to effectively interact with people, adequately respond to situations and tasks before him. Children unconsciously imitate many emotional reactions and attitudes to certain events from their parents.

It is emphasized that intensive intellectual development and growth of the child takes place in preschool age, it is an active period of formation of mental functions, personal formations. It is noted that scientists define preschool age as a period of active development of a child's ability to recognize the emotions of others and his own emotional experiences. Scientists in research have established a stable relationship between the emotional intelligence of parents and children. Moreover, a closer connection was found between the emotional intelligence of mothers and children, which is explained by the greater amount of time that children usually spend with their mothers.

The relationship between the level of manifestation of emotional intelligence of older preschool children and the level of emotional intelligence of their parents is substantiated.

According to the results of the study, it was found that about 50% of children have an average level of development of emotional intelligence, that is, the ability to

recognize their emotions, emotional decentering and determine the emotional experiences of other people, the manifestation of empathy and compassion. According to the results of the parents' diagnosis, contradictory data were found using different methods, which may be caused by the state of war and confusion about the situation.

According to the results of statistical processing of the obtained data, the conceptual hypothesis of the study that there is a certain relationship between the level of manifestation of emotional intelligence of older preschool children and the level of emotional intelligence of their parents was partially proven. It was found that the more mothers are able to be aware of their emotions and recognize the experiences of others, the more children develop the ability to recognize emotions, empathize and emotional decentration. Significant relationships were also found between the level of ability to manage one's emotions and recognition of other people's emotions by parents and indicators of emotional intelligence of preschool children.

Keywords: emotions, emotional sphere, emotional intelligence, interpersonal emotional intelligence, intrapersonal emotional intelligence, preschool age.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	7
1.1. Поняття «емоційний інтелект» та його складові у науковій літературі.....	7
1.2. Особливості формування емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку.....	15
1.3. Підходи до вивчення проблеми зв'язку емоційного інтелекту батьків та дітей.....	21
Висновки до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	28
2.1. Методологічне обґрунтування гіпотез дослідження.....	28
2.2. Підбір методичного інструментарію до емпіричного дослідження	31
Висновки до другого розділу.....	35
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	37
3.1. Цілі, задачі та організація емпіричного дослідження.....	37
3.2. Результати емпіричного дослідження.....	41
3.3. Аналіз результатів емпіричного дослідження.....	50
Висновки до третього розділу.....	59
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	66
ДОДАТКИ	